

สรุปและขอเสนอแนะ

1. ขอเสนอแนะของสำนักงานประกันภัย

สำนักงานประกันภัย การทรวางพาณิชย์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมธุรกิจการประกันชีวิตและการประกันวินาศภัย มีความห่วงใยบริษัทประกันชีวิตที่เข้าไปดำเนินงานแผนกกิจสงเคราะห์ เพราะเกรงว่าอันตรายของงานแผนกกิจสงเคราะห์จะนำความเสียหายไปสู่งานประกันชีวิต จึงชี้แจงแนะนำให้บริษัทประกันชีวิตหาทางเลิกงานแผนกกิจสงเคราะห์เสีย หรือมีเดะนั้นก็ขอให้ทดลองเปลี่ยนสภาพงานแผนกกิจสงเคราะห์มาเป็นการประกันชีวิตแบบตลอดชีพสำหรับผู้สูงอายุ และในระหว่างที่ยังมีสมาชิกแผนกกิจสงเคราะห์อยู่ ก็จะต้องจัดทุนสำรองค่าใช้จ่ายของบริษัทที่จะต้องดำเนินการต่อไปให้พอเพียงด้วย ในเรื่องนี้อาจวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1.1 คำแนะนำให้เลิกงานแผนกกิจสงเคราะห์

เป็นเรื่องที่ง่ายแก่การเสนอแนะแต่ขณะเดียวกันก็ทำได้ยาก กล่าวคือในขั้นแรกจะต้องหยุดรับสมัครสมาชิกใหม่ และปล่อยให้สมาชิกเก่าที่มีอยู่แล้วค่อย ๆ ลดจำนวนลง เพราะตายหรือขาดจากสมาชิกภาพ จนสมาชิกหมดสิ้นไปในที่สุด

แต่ในทางปฏิบัติ จะเกิดปัญหาติดคามมาทันที 2 ประการคือ

1.1.1 การหยุดรับสมาชิกใหม่ เป็นการขาดเงินรายได้ค่าสมัครและค่าบริการ ซึ่งจำเป็นสำหรับการใช้จ่ายดำเนินงานของบริษัทเพื่อรับใช้สมาชิกที่ยังอยู่ในสมาชิกภาพต่อไป จนตลอดชีวิต เช่น เงินเคื่อน เบี้ยเลี้ยง บำเหน็จ และค่าพาหนะสำหรับพนักงาน ซึ่งจะต้องเป็นค่าใช้จ่ายของบริษัทในการติดต่อกับสมาชิกตลอดไปด้วย ถ้าไม่รับสมาชิกใหม่ บริษัทจะไม่มีรายได้อันใดเป็นค่าใช้จ่ายดังกล่าว ในระหว่างที่ยังมีสมาชิกเหลืออยู่กับบริษัท

1.1.2 บริษัทประกันชีวิตที่ดำเนินงานนี้ ได้กำหนดระเบียบการจ่ายเงินสงเคราะห์แก่ทายาทของสมาชิกผู้มรณะ เป็นอัตราตายตัวตามอายุการเป็นสมาชิก คือ 5,000 บาท หรือ

10,000 บาท โดยเฉลี่ยเรียกเก็บจากสมาชิกที่ยังอยู่ในสมาชิกภาพ คนละไม่เกินกว่าศพละ 2 บาท ถึงหากสมาชิกของบริษัทลดจำนวนลงทุกที เพราะตายหรือขาดจากสมาชิกภาพ จนมีสมาชิกเหลืออยู่น้อยกว่า 5,000 คน และถ้าจะคงจ่ายเงินสงเคราะห์ตามอัตรา 10,000 บาท บริษัทจะไม่สามารถนำเงินจากที่ใดมาจ่ายทดแทนจำนวนสมาชิกที่ขาดอัตราไปได้

ปัญหาทั้ง 2 ข้อนี้ ยังไม่มีผู้ใดตอบได้ การที่คิดจะเลิกหรือหยุดงานฉาบงานกิจสงเคราะห์จึงเป็นชาติควาย และยังไม่เคยมีใครทำได้โดยปลอดภัยมาก่อนเลย

1.2 การเปลี่ยนแปลงเป็นการประกันชีวิต

คำแนะนำที่ให้เปลี่ยนสภาพจากการฉาบงานกิจสงเคราะห์ เป็นการประกันชีวิตแบบตลอดชีพสำหรับผู้สูงอายุ ก็เป็นเรื่องน่าคิดว่า บริษัทประกันชีวิตจะสามารถปฏิบัติได้เพียงไรหรือไม่ เพราะอาจมีปัญหาคัดของอยู่หลายประการคือ

1.2.1 ตามธรรมดา บริษัทประกันชีวิตทั้งหลาย ไม่รับประกันชีวิตบุคคลที่มีอายุสูงเกินไป ซึ่งจะต้องเสียภัยมาก กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบต่าง ๆ ขอมกำหนดระยะเวลาให้กรมธรรม์สิ้นสุดลงเมื่อผู้เอาประกันมีอายุไม่เกิน 65 ปี

แกมผู้สมัคร เป็นสมาชิกฉาบงานกิจสงเคราะห์ของบริษัท หรือของสมาคมเอกชน ซึ่งไม่ใช่สมาคมของส่วนราชการ องค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ โดยมากมักจะเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 65 ปี ถึง 75 ปี นับว่ามีความชราภาพเกินไปและมีอัตราการตายที่สูงมาก ผู้ดำเนินการฉาบงานกิจสงเคราะห์ไม่อาจรับผิดชอบจ่ายเงินสงเคราะห์ในกรณีมรณะกรรมโดยตรง กังเช่นผู้เอาประกันชีวิตตามธรรมดา จำเป็นต้องไข่จ่ายวิธีให้สมาชิกตายกันวันผิดชอบเฉลี่ยจ่ายเงินสงเคราะห์แก่มรณะรวมกัน

ดังนั้น การที่สำนักงานประกันภัย เสนอแนะให้เปลี่ยนสภาพการฉาบงานกิจสงเคราะห์เป็นการประกันชีวิตแบบตลอดชีพสำหรับผู้สูงอายุขนาดนี้ บริษัทประกันชีวิตทั้งหลาย จะยอมเสี่ยงภัยได้เพียงไรหรือไม่ยังเป็นที่ยังสงสัย

1.2.2 บริษัทประกันชีวิต ที่ยอมเปลี่ยนแปลงสภาพการดำเนินงานกิจสงเคราะห์เป็นการประกันชีวิต คงจะต้องกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยให้สูงอายุชำระแก่บริษัทเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 บาท และให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาอันสั้นก่อนถึงแก่กรรม

จำนวนเบี้ยประกันภัยที่ต้องชำระแต่ละปี จึงคงเป็นเงินจำนวนมากจนผู้สูงอายุรู้สึกเดือดร้อนยิ่งกว่าเมื่ออยู่ในฐานะสมาชิกงานกิจสงเคราะห์ ครั้นบริษัทจะลดอัตราเบี้ยประกันภัยให้น้อยลง ก็จะต้องยืดเวลาการส่งเบี้ยประกันให้นานขึ้น ผู้เอาประกันอาจถึงแก่กรรมก่อนส่งเงินครบ บริษัทประกันชีวิตก็ต้องประสบการขาดทุน

จึงน่าจะคิดว่า สมาชิกงานกิจสงเคราะห์ จะยินยอมเปลี่ยนแปลงเป็นผู้เอาประกันชีวิตแบบตลอดชีพสำหรับผู้สูงอายุทุกคนหรือไม่ และการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ก็จะต้องให้เป็นไปตามความสมัครใจของสมาชิกด้วย หากสมาชิกยินยอมเปลี่ยนแปลงทั้งหมดพร้อมกันก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้ามหาชิกที่ยินยอมเปลี่ยนแปลงมีเพียงบางส่วน บริษัทก็ต้องเสี่ยงรับผิดชอบเต็มที่ในการประกันชีวิตสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่ง และต้องดำเนินงานงานกิจสงเคราะห์ต่อไป สำหรับผู้ที่ไม่สมัครใจจะเปลี่ยนแปลงอีกกลุ่มหนึ่ง จึงเป็นอันว่าบริษัทประกันชีวิตก็ยังไม่อาจเลิกงานกิจสงเคราะห์โดยเด็ดขาดอยู่นั่นเอง

1.2.3 สมมุติว่า สมาชิกงานกิจสงเคราะห์ของบริษัทประกันชีวิตแห่งใด ยินยอมเปลี่ยนแปลงเป็นการประกันชีวิตเพียงบางส่วน และสมาชิกที่เหลือไม่ยินยอมด้วย บริษัทก็ไม่มีอำนาจจะบังคับให้สมาชิกเปลี่ยนแปลงตามบริษัทที่ต้องการ แต่กลับจะทำให้บริษัทตกอยู่ในฐานะที่ลำบากยิ่งขึ้นอีกกล่าวคือ สมาชิกที่ยินยอมเปลี่ยนแปลงเป็นผู้เอาประกันชีวิตแบบตลอดชีพนั้น จะมีจำนวนมากหรือน้อยเพียงใด บริษัทก็ต้องเป็นผู้รับผิดชอบจ่ายเงินประกันชีวิตเมื่อถึงแก่กรรมด้วยเงินของบริษัทเอง ซึ่งรวบรวมได้จากเบี้ยประกันภัยเท่านั้น บริษัทไม่มีโอกาสจะเฉลี่ยเงินจากสมาชิกอื่น ๆ ต่อไปอีกแล้ว ซึ่งเป็นที่น่าวิตกว่า ถ้าผู้สูงอายุเหล่านั้น ถึงแก่กรรมเสียก่อนที่จะส่งเบี้ยประกันภัยให้แก่บริษัทจนครบตามอัตรา (ซึ่งคงจะมีจำนวนไม่น้อย) ก็จะทำให้บริษัทต้องขาดทุนอย่างมากมาย

ส่วนผู้ที่ไม่ยินยอมเปลี่ยนแปลง โดยยืนยันตามสิทธิอันชอบธรรมในฐานะสมาชิกภาพนกิจสงเคราะห์ต่อไปนั้น ย่อมจะมีจำนวนลดลง เพราะถูกแยกไปเป็นผู้เอาประกันชีวิตเสียส่วนหนึ่งแล้ว และจำนวนสมาชิกที่คงเหลืออยู่นี้ ถ้าไม่ครบตามอัตราอย่างต่ำ 5,000 คน บริษัทก็จะเริ่มขาดทุนทันที ครั้นจะหาสมาชิกมาบรรจุใหม่ให้ครบ 5,000 คน เพื่อมิให้บริษัทต้องขาดทุนก็จะเป็นการถอยหลังเข้าคลอง ซึ่งสำนักงานประกันภัยก็คงไม่ประสงค์จะให้เป็นอย่างนี้

ฉะนั้น แนวความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงสมาชิกภาพนกิจสงเคราะห์ ให้เป็นผู้เอาประกันชีวิตแบบตลอดชีพ กลับจะทำให้บริษัทต้องเผชิญอันตรายเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า แทนที่จะเผชิญอันตรายเพียงคานเดียว เช่น เมื่อก่อนจะเปลี่ยนแปลง บริษัทประกันชีวิตหลายแห่ง จึงยังไม่กล้าตัดสินใจคงมีเพียงบริษัทเดียวที่เริ่มชักชวนให้สมาชิกเปลี่ยนแปลงแล้ว ก็จะกล่าวต่อไป

1.3 ข้อกำหนดในการตั้งทุนสำรองค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

สำนักงานประกันภัย ได้วางระเบียบให้บริษัทประกันชีวิตที่ดำเนินการพาณิชย์สงเคราะห์จัดตั้งทุนสำรองเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของบริษัทในอนาคต โดยให้คำนวณตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ (ดูสูตรตอนต่อไป)

ทุนสำรองนี้ สำนักงานประกันภัยมุ่งหมายจะให้เตรียมไว้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานของบริษัทตามปกติเท่านั้น และได้พยายามทดสอบว่าผลการคำนวณตามสูตร จะใกล้เคียงกับค่าใช้จ่ายของบริษัทตามที่ เป็นจริงหรือไม่ เพื่อจะได้คอยปรับปรุงการคำนวณให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริง

ทั้งนี้ สำนักงานประกันภัย คงมีความหวังใจว่า ถ้าประชาชนแสดงความนิยมการพาณิชย์สงเคราะห์ จนผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกน้อยลงหรือไม่มีผู้สมัครอีกเลย ซึ่งบริษัทจะขาดรายได้จากเงินค่าสมัคร และค่าบริการต่อไป ก็จะได้นำทุนสำรองไว้นั้นมา เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่อไป ซึ่งนับว่าเป็นความหวังใจที่มีเหตุผลอันสมควร

แต่ไม่ทราบว่า สำนักงานประกันภัย มีความหวังใยประชาชนซึ่งสมัครเข้ามาเป็นสมาชิก
ฌาปนกิจสงเคราะห์ของบริษัทประกันชีวิตเหล่านั้นบ้างหรือไม่ เพราะยังไม่ปรากฏว่าได้มีมาตรการ
ใด ที่จะให้สมาชิกมั่นใจได้ว่า เมื่อถึงแก่กรรมลงทายาทจะได้รับเงินสงเคราะห์ตามอัตราที่กำหนด
ไว้ทุกคนหรือไม่จนถึงสมาชิกคนสุดท้าย

ถ้าจะพิจารณาอย่างผิวเผินว่า เมื่อสมาชิกถึงแก่กรรมบริษัทอาจรวบรวมเก็บเงิน
จากสมาชิกที่ยังมีตัวตนอยู่มาจ่ายเป็นเงินสงเคราะห์แก่ทายาทผู้มรดกได้ ก็ยังมีข้อโต้แย้งว่า
เมื่อประชาชนแสดงความนิยมที่จะสมัคร เป็นสมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์จนจำนวนสมาชิกลดลง
ไปต่ำกว่าอัตราขั้นต่ำ ก็คงจะรวบรวมเงินสงเคราะห์ได้ไม่ครบจำนวน 10,000 บาท บริษัท
ก็ไม่สามารถจะนำเงินจากที่ใดมาจ่ายเพิ่มเติมให้ครบตามอัตรา เพราะไม่ได้เตรียมจัดทุนสำรอง
ไว้สำหรับเป็นรายการจ่ายในกรณีที่ไม่สามารถเรียกเก็บเงินสงเคราะห์ได้ครบจำนวน 10,000 บาท

เรื่องนี้ สำนักงานประกันภัย น่าจะเตรียมแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า มิฉะนั้น สมาชิก
ฌาปนกิจสงเคราะห์ของบริษัทประกันชีวิต ก็จะตกอยู่ในฐานะที่ไม่ปลอดภัย เช่นเดียวกับสมาชิก
ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ทั้งหลายที่มีอยู่มากมายทั่วประเทศ กล่าวคือ สมาคมไม่รองรับ
ผิดชอบจำนวนเงินสงเคราะห์ที่จ่ายแก่ผู้ตาย เมื่อมีจำนวนสมาชิกมาก ก็จ่ายเงินสงเคราะห์ได้
มาก ครั้นจำนวนสมาชิกลดลง จำนวนเงินสงเคราะห์ก็ลดตามลงด้วย เพราะเป็นการสงเคราะห์
ซึ่งกันและกันในรูปการกุศล และถึงแม้ว่าสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์มีอื่นจะต้องเลิกกันไป เพราะ
มีสมาชิกคนน้อยลงอย่างมาก สมาคมก็ไม่รองรับผิดชอบเช่นบริษัทประกันชีวิต ซึ่งจะต้องรับผิดชอบ
จนถึงสมาชิกคนสุดท้ายเป็นเงินอย่างน้อย 10,000 บาท

สูตรการคำนวณทุนสำรองค่าใช้จ่ายในอนาคต ซึ่งสำนักงานประกันภัยกำหนดไว้
มีดังนี้

เงินสำรองเพื่อค่าใช้จ่ายในอนาคต = 70 a² y

หลักเกณฑ์ในการคำนวณเงินสำรองสวัสดิการสงเคราะห์มีดังนี้

ก. ใช้ตาราง C S O 1941

ข. กำหนดให้ a เป็นค่าปัจจุบันของเงิน 1 บาท โดยกำหนดอัตรา

ดอกเบี้ย 5 %

- ค. กำหนดให้ ... เป็นอายุในวันคำนวณเงินสำรองของสมาชิก
- ง. เงินสำรองเพื่อค่าใช้จ่ายในอนาคตสำหรับการดำเนินงานกิจกรรมเคราะห์ มีค่าเท่ากับค่าปัจจุบันค่าของค่าใช้จ่ายในอนาคต โดยกำหนดให้ค่าใช้จ่ายแต่ละปีในอนาคตเท่ากับ 70 บาท ต่อกรมธรรม์
- จ. ใช้อายุเฉลี่ยของสมาชิกเป็นตัวแทน สำหรับการคำนวณเงินสำรอง และหาค่าอายุเฉลี่ยโดยวิธีสุ่มตัวอย่าง

2. การเปลี่ยนสภาพสมาชิกงานกิจกรรมเคราะห์ เป็นผู้เอาประกันชีวิต

บริษัทประกันชีวิตแห่งหนึ่ง ได้ตัดสินใจจะเลิกงานดำเนินกิจกรรมเคราะห์ โดยกระทำเป็นขั้น ๆ ไป ในขั้นแรกเป็นการแนะนำ และชี้ชวนให้สมาชิกงานกิจกรรมเคราะห์ของตน เปลี่ยนสภาพเป็นผู้เอาประกันชีวิตแบบตลอดชีพสำหรับผู้สูงอายุ โดยดำเนินการดังนี้

2.1 การโฆษณาให้เลิกนิยมนำงานดำเนินกิจกรรมเคราะห์

ขั้นต้นได้โฆษณาทางหนังสือพิมพ์ เมื่อ เดือนตุลาคม 2516 ชี้แจงว่า ได้เปิดการประกันชีวิตแบบตลอดชีพสำหรับผู้สูงอายุขึ้นอีกประเภทหนึ่ง แทนการสมัครเข้าเป็นสมาชิกงานกิจกรรมเคราะห์ที่มีอยู่เดิม และเปรียบเทียบให้เห็นข้อสงสัยของการดำเนินกิจกรรมเคราะห์ และข้อดีของการประกันชีวิต ดังนี้

2.1.1 ผู้เป็นสมาชิก ที่ถึงแก่กรรมภายใน 1 ปี มีสิทธิเพียงเปลี่ยนตัวสมาชิก ซึ่งเป็นการบังคับให้ต้องหากคนเป็นสมาชิกต่อ แทนผู้เอาประกันชีวิต ที่ถึงแก่กรรมภายใน 1 ปี บริษัทจะคืนเบี้ยประกันชีวิตให้ โดยไม่บังคับว่าจะต้องหากคนเป็นสมาชิกใหม่ หรือต้องโอนให้แก่อุใจ

2.1.2 ผู้เป็นสมาชิกที่ไม่ชำระเงินค่าสมัครหรือค่าบำรุงงวดต่อไปตามกำหนด จะขาดผลบังคับทันที ไมว่าจะเป็นสมาชิกมานานเท่าใด

ส่วนผู้เอาประกันชีวิต ถ้าไม่ชำระเบี้ยประกันหลังจากได้ประกันมาแล้ว 2 ปี ไม่มีการขาดผลบังคับ แต่กรมธรรม์จะเปลี่ยนเป็นมูลค่าสำเร็จโดยอัตโนมัติ คือลดจำนวนทุนประกันลงตามส่วนสัมพันธ์ของเบี้ยประกันที่ได้อำระไว้แล้ว

2.1.3 ผู้เป็นสมาชิก ต้องชำระเงินค่าบำรุงโดยไม่มีกำหนดจำนวนเงิน และเวลาที่แน่นอน นอกจากนั้นยังต้องส่งเงินตลอดไปจนกว่าจะถึงแก่กรรม

แต่ผู้เอาประกันชีวิตนั้น การชำระเบี้ยประกันย่อมมีกำหนดจำนวนเงินที่แน่นอน และระยะเวลาชำระเงินเพียง 11 ปี เท่านั้น

2.1.4 ผู้เป็นสมาชิก ไม่มีสิทธิกู้เงิน เว้นคืนหรือปิดบัญชี

ส่วนผู้เอาประกันชีวิต มีสิทธิกู้เงิน (ตามอัตราที่บริษัทกำหนด) หรือเวนคืน (คือการขอเลิกสัญญาโดยรับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ตามอัตราที่บริษัทกำหนดไว้แต่ละปี) หรือปิดบัญชี (คือแปรสภาพเป็นกรมธรรม์มูลค่าสำเร็จ โดยลดทุนประกันลง ตามส่วนสัมพันธ์ของเงินเบี้ยประกันที่ได้อำไรแล้ว) ก็ได้

2.2 อัตราเบี้ยประกัน

บริษัทได้กำหนดอัตราเบี้ยประกันแบบตลอดชีพ สำหรับผู้สูงอายุไว้ทุกระดับ ตั้งแต่อายุ 55 ปี จนถึง 75 ปี ซึ่งเป็นการประกันชีวิตที่ไม่ต้องใ้ นายแพทย์ตรวจสอบสุขภาพ และได้กำหนดให้ชำระเบี้ยประกัน 11 ปี ดังนี้

อัตราเบี้ยประกันปีแรก	ระดับอายุ	รายปี	รายเดือน	ราย 3 เดือน
		1,200.-	624.-	324.-
อัตราเบี้ยประกันตั้งแต่ปี	55-59	710.-	370.-	190.-
ที่ 2-11	65	885.-	460.-	240.-
	70	1,070.-	555.-	290.-

2.3 ข้อที่ควรสังเกต

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงสภาพสมาชิกภาพพนักงานจ้าง เพราะเหตุให้เป็นผู้เอาประกันชีวิตของบริษัทนี้ ตามข้อความโฆษณาและอัตราเบี้ยประกันที่ประกาศไว้แล้ว รู้สึกว่าบริษัทมีความตั้งใจอันเด็ดเดี่ยว ที่จะแยกตัวออกจากงานพนักงานจ้างเพราะเหตุ และบริษัทอาจมีความมั่นใจว่า สมาชิกคงจะยินยอมเปลี่ยนแปลงสภาพจากสมาชิกภาพพนักงานจ้างเพราะเหตุ เป็นผู้เอาประกันชีวิตทุกคนจึงไคร่บู่ขอเสียของงานพนักงานจ้างเพราะเหตุไว้เต็มที่ โดยไม่คิดว่าจะมีผู้ใดปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้เอาประกันชีวิตบ้างหรือไม่ จึงมีข้อที่น่าคิดว่า

2.3.1 บริษัทมีความมั่นใจเพียงใดว่า อัตราเบี้ยประกันชีวิตที่กำหนดให้ชำระเป็นเวลา 11 ปีนั้น บริษัทจะไม่ขาดทุนสำหรับผู้เอาประกันที่ชราภาพมากและมีอายุตั้งแต่ 70 ปี ถึง 75 ปี ถ้าเกิดการขาดทุนเนื่องจากการรับประกันชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเช่นนี้ จะเป็นผลกระทบกระเทือนแก่การประกันชีวิตแบบอื่น ๆ ด้วยหรือไม่

2.3.2 ภายหลังจากที่ไค้โฆษณาชักชวนให้สมาชิกเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นผู้เอาประกันชีวิตแล้ว ยังมีสมาชิกภาพพนักงานจ้างเพราะเหตุที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงบ้างหรือไม่

ถ้ามีบริษัทจะพยายามรักษาจำนวนสมาชิกไว้ให้ลดน้อยกว่า 5,000 คนหรือไม่ เพราะเป็นจำนวนที่บริษัทอาจเฉลี่ยเรียกเก็บเงินจากสมาชิกคนละไม่เกิน 2 บาท รวมเป็นเงินสงเคราะห์ครบจำนวน 10,000 บาท ตามอัตราที่กำหนดไว้

ในกรณีที่บริษัทจะพยายามรักษาจำนวนสมาชิกมิให้ต่ำกว่า 5,000 คนนั้น ถ้าสมาชิกตายหรือขาดจากสมาชิกภาพจนจำนวนสมาชิกลดลงต่ำกว่า 5,000 คน บริษัทจะหาสมาชิกเพิ่มเติมด้วยวิธีใด เพราะไค้โฆษณาตัดหนทางไว้เสียแล้ว

2.3.3 หากบริษัทไม่วิตกเรื่องจำนวนสมาชิกที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงเป็นผู้เอาประกันชีวิต ถ้าจำนวนสมาชิกที่เหลือมีจำนวนน้อยกว่า 5,000 คน บริษัทจะจ่ายเงินสงเคราะห์โดยวิธีใด

2.3.3.1 เรียกเก็บเงินจากสมาชิกเท่าที่มีอยู่คนละไม่เกิน 2 บาท ถ้ารวบรวมไม่ครบอัตรา 10,000 บาท บริษัทรับผิดชอบจ่ายเพิ่มเติมให้ครบ หรือ

2.3.3.2 เรียกเก็บจากสมาชิกเท่าที่มีอยู่คนละไม่เกิน 2 บาท รวบรวมเงิน
ได้เท่าใดก็จ่ายเท่านั้นตามจำนวนสมาชิก บริษัทไม่รับพิจารณาขอจ่ายเพิ่มเติมอีก ใครเป็นสมาชิก
คนสุดท้าย จะให้สมาชิกจ่ายเงินสงเคราะห์ศพของตนเอง 2 บาท หรือ

2.3.3.3 นำจำนวนเงินสงเคราะห์ที่ต้องจ่ายตั้ง ทารก้วยจำนวนสมาชิก
เท่าที่มีอยู่ โคมฉลัพท์เท่าใด ก็เรียกเก็บจากสมาชิกเท่านั้น โดยไม่คำนึงว่า สมาชิกจะต้อง
เฉลี่ยจ่ายสงเคราะห์ศพเท่าใด และใคร เป็นสมาชิกคนสุดท้ายก็ต้องจ่ายเงินสงเคราะห์ศพของ
ตนเต็มอัตรา 10,000 บาทแต่เพียงคนเดียว บริษัทไม่ยอมรับผิดชอบอีกเหมือนกัน

2.3.4 จะเป็นการสมควรหรือไม่ ที่บริษัทจะประกาศให้สมาชิกอาชีพกิจ-
สงเคราะห์ที่ยังคงเหลืออยู่ มีความเข้าใจในวิธีจ่ายเงินสงเคราะห์ตามที่กล่าวในข้อ 2.3.3
เพราะเหตุว่า ถ้าหากบริษัทจะรับผิดชอบจ่ายเงินสงเคราะห์ให้ครบอัตราตามที่กำหนดไว้ ไม่
ว่าจะมีจำนวนสมาชิกเหลืออยู่เท่าใด สมาชิกจะรู้สึกเกิดความมั่นคงจากการคุ้มครองของบริษัท
หรือถึงแม้บริษัทจะไม่รับผิดชอบจากการจ่ายเงินสงเคราะห์ เพราะเหตุว่า จะต้องเฉลี่ยเรียก
เก็บจากสมาชิกที่มีอยู่เท่านั้น ก็ควรชี้แจงให้สมาชิกทราบเหมือนกัน เพื่อจะได้เตรียมถอนตัวจาก
สมาชิกภาพเสียก่อนที่จะตกเป็นสมาชิกกลุ่มสุดท้าย ซึ่งคงไม่มีหวังจะได้รับเงินสงเคราะห์จาก
ผู้ใดแน่นอน

3. ทางรอดที่ยังไม่เคยทดลอง

บริษัทซึ่งดำเนินงานการฌาปนกิจสงเคราะห์ต่างพากันตระหนัก และยอมรับปัญหา
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นการสมควรที่จะสร้างหลักประกันอันมั่นคงเพื่อความปลอด
ภัยของสมาชิกคนแรกจนถึงสมาชิกคนสุดท้าย โดยมีเหตุผลและหลักการดังนี้

3.1 ทุนสำรองเพื่อจ่ายเงินสงเคราะห์

สมาชิกอาชีพกิจสงเคราะห์ส่วนมาก เป็นบุคคลผู้สูงอายุจึงมีอัตรา mortality
สูงมาก บริษัทไม่สามารถจะกำหนดให้ส่งเบี้ยประกันภัยในระยะยาว ตามวิถีของบริษัทประกันชีวิต
เพราะเกรงว่าสมาชิกจะตายก่อนส่งค่าเบี้ยประกันภัยครบ ครั้นจะให้ส่งเบี้ยประกันภัยในระยะสั้น

ก็เป็นจำนวนมาก เกินกว่าที่สมาชิกจะรับภาระจึ่กส่งให้ได้ จึงต้องให้สมาชิกส่งเงินค่าสมัครและบริการมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของบริษัทเพียงเล็กน้อย ในระยะแรกเพียงครั้งเดียว หลังจากนั้นคงส่งแค่เงินลง เพราะ หักพสมาชิกที่ถึงแก่กรรมเท่านั้น

เงินค่าสมัครและบริการประมาณคนละ 1,000 บาท นั้นเมื่อหักค่าใช้จ่ายเบื้องต้น และค่าใช้จ่ายในปีต่อไปจนตลอดชีวิตสมาชิกแล้วก็คงเหลืออยู่เพียง 200-300 บาท ส่วนเงินส่งเคราะห์ศพที่เรียกไว้สำรองจ่ายที่บริษัทครั้งละ 200-300 บาท ก็ต้องจ่ายจนหมดสิ้นไป แต่เมื่อสมาชิกถึงแก่กรรมยอมมีสิทธิรับเงินส่งเคราะห์ถึง 5,000 บาท หรือ 10,000 บาท บริษัทจะไม่จ่ายเงินพอจะรับผิดชอบสมาชิกเป็นรายบุคคล จำเป็นต้องเรียกเก็บเงินจากสมาชิกอื่น ๆ มาสมทบจ่ายเป็นเงินส่งเคราะห์ บริษัทจึงต้องรับผิดชอบสมาชิกเป็นส่วนรวมทำให้เกิดความจำเป็นต้องดำเนินงานเรื่อยไป จะหยุดดำเนินงานตามใจชอบไม่ได้ ทั้งต้องระมัดระวังเรียกเก็บเงินส่วนเฉลี่ยจากสมาชิกให้ทัน และเพียงพอในการจ่ายเงินส่งเคราะห์ด้วย ถ้าเก็บไม่ทันหรือสมาชิกส่วนมากอดทิ้งไม่ส่งเงิน จะเกิดอันตรายขึ้นทันที

ผู้ที่คิดว่า การดำเนินงานฌาปนกิจส่งเคราะห์ ไม่ต้องมีทุน เพราะทุนอยู่ที่สมาชิก จึงเป็นการเข้าใจผิดที่ขัดกับหลักความจริง

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาทางแก้ปัญหาไว้แต่เริ่มแรกดำเนินกิจการ โดยเมื่อพิจารณาในข้อเสียประการสำคัญแล้ว อาจสรุปได้ว่า ถ้าไม่สามารถหาสมาชิกเพิ่มเติมได้อีกเลย จำนวนสมาชิกจะลดลงจนถึงสมาชิกคนสุดท้ายแล้ว การจ่ายเงินส่งเคราะห์จะทำได้
อย่างไร

และนี่เอง เป็นเหตุผลที่จะต้องสะสมทุนสำรองสำหรับจ่ายเงินส่งเคราะห์

3.1.1 ควรมีทุนสำรองเป็นจำนวนเท่าใด

ปกติตามระเบียบของบริษัทได้กำหนดอัตราเงินส่งเคราะห์อย่างสูง 10,000 บาท และจำนวนเงินที่จะเฉลี่ยหักจากสมาชิกไม่เกินคนละ 2 บาท นั่นคือ ตราบใดที่บริษัทยังมีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป ก็ยังไม่ต้องรับผิดชอบจ่ายเงินทดแทนเลย แต่บริษัทจะต้องเริ่มรับผิดชอบจ่ายเงินทุนสำรองเพื่อทดแทนสมาชิกที่ขาดอัตรา เมื่อจำนวนสมาชิกต่ำกว่า 5,000 คนเป็นต้นไป ซึ่งการตั้งทุนสำรองเป็นจำนวนเท่าใด บริษัทจึงสามารถ

รับผิดชอบได้จนถึงสมาชิกคนสุดท้ายนั้น ได้อธิบายโดยกราฟหมายเลข 6 ในบทที่ 5 ไว้แล้ว

3.1.2 ทุนสำรองจะหมดสิ้นไปในการจ่ายเงินสงเคราะห์หรือไม่

การตั้งทุนสำรองนั้น ปกติไม่ได้มุ่งหมายเพื่อจะเอาเงินทุนสำรองไปจ่ายทดแทนสมาชิกที่ขาดอัตราไปโดยตรง แต่มุ่งหมายจะตั้งทุนสำรองที่เป็นเงินสด ซึ่งอาจจะนำไปฝากประจำในธนาคาร หรือนำไปลงทุนซื้อพันธบัตรรัฐบาล เพื่อให้ได้ดอกเบี้ยในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ทุกปี บริษัทจะใช้เพียงดอกเบี้ยของทุนสำรองเท่านั้น ที่จะนำไปจ่ายเป็นเงินสงเคราะห์ทดแทนสมาชิกที่ขาดอัตราไปให้เพียงพอได้ทั้งหมด โดยไม่จำเป็นต้องใช้เงินต้นทุนเลยก็ได้ ซึ่งสามารถพิสูจน์โดยตัวเลขในตาราง 7 ในบทที่ 5 ไว้แล้ว

3.2 ทุนสำรองเพื่อค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

แม้ว่าบริษัทประกันชีวิตจะได้เตรียมทุนสำรองเพื่อจ่ายเงินสงเคราะห์ไว้พร้อมแล้ว แต่ผู้บริหารก็ยังไม่อาจมั่นใจว่าจะสามารถควบคุมอันตรายของงานฉาบปกิจสงเคราะห์ได้โดยเด็ดขาด เพราะงานนี้มักจะมีปัญหาให้ต้องแก้ไขโดยความควญ นอกจากนี้นานาประเทศทั่วโลกก็เลิกกิจการนี้แล้ว จึงคาดหมายว่าในอนาคตอันใกล้ บริษัทประกันชีวิตและสมาคมก็คงจะต้องเลิกงานนี้เช่นกัน

แต่เมื่อจะเลิกงานก็ควรจะต้องเตรียมทุนสำรองเพื่อค่าใช้จ่ายของบริษัทให้เพียงพอเสียก่อน ซึ่งทุนสำรองนี้อาจมีจำนวนมากกว่าทุนสำรองเพื่อจ่ายเงินสงเคราะห์เสียอีก

เพราะเหตุว่า การเลิกงานฉาบปกิจสงเคราะห์ จะเริ่มด้วยการหยุดรับสมาชิกใหม่ แต่บริษัทยังต้องบริหารงานสำหรับบริการสมาชิกเก่าเท่าที่มีอยู่ต่อไป จนกว่าสมาชิกจะถึงแก่กรรมหรือขาดจากสมาชิกภาพทั้งหมดซึ่งคงเป็นระยะเวลาานประมาณไม่ต่ำกว่า 15 ปี

ระหว่างเวลานี้ งานของบริษัทที่เกี่ยวกับสมาชิกใหม่ค่อย ๆ ลดลงไปจนหมดในเวลาประมาณ 2 ปี แต่งานติดต่อกับสมาชิกเก่า และงานเก็บเงินสงเคราะห์ศพจากสมาชิกทุกคนจะเพิ่มขึ้น ซึ่งต้องให้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่มิให้การเก็บเงินสงเคราะห์ศพขาดมือไป เพราะจะกระทบกระเทือนถึงทุนสำรองเพื่อจ่ายเงินสงเคราะห์ที่คำนวณไว้ และจะทำให้เกิดความยุ่งยาก

แก่บริษัท ฉะนั้น การลดจำนวนพนักงานฝ่ายสำนักงานใหญ่ และพนักงานฝ่ายขายจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบที่สุด และคงไม่เป็นเหตุให้เสียผลการดำเนินงานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอีกด้วย

แต่ในขณะเดียวกัน บริษัทจะขาดเงินค่าสมัครและบริการที่เคยได้รับไปแทนทั้งหมด ตั้งแต่ระยะแรกที่หยุดรับสมาชิกใหม่ ดังนั้นบริษัทอาจจำเป็นต้องเริ่มใช้ทุนสำรองเพื่อค่าใช้จ่ายทันที

ฉะนั้น การเตรียมทุนสำรองจึงควรจะทำให้การเริ่มใช้ได้ตั้งแต่วันที่แรกที่หยุดรับสมาชิกใหม่ทันที

ส่วนการที่จะคำนวณว่า ควรมีทุนสำรองเพื่อค่าใช้จ่ายของบริษัทเป็นจำนวนเท่าใด นั้น เห็นว่าไม่มีความจำเป็นจะต้องใช้สูตรการคำนวณใด ๆ เพราะจะต้องปรับตัวเลขให้เข้ากับค่าใช้จ่ายของแต่ละบริษัทอยู่นั่นเอง ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในทางปฏิบัติมาก

อนึ่ง บริษัทประกันชีวิตหรือสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ควรทำการคาดคะเนดูว่า จะคงดำเนินงานต่อไปอีกเป็นเวลาเท่าใด สมาชิกของบริษัทจึงจะหมดจำนวนซึ่งใช้เป็นที่กำหนดเงินทุนสำรองค่าใช้จ่ายอย่างคร่าว ๆ ได้

นั่นก็คือ เราควรจะคิดว่าวิธีง่าย ๆ ว่าในปัจจุบันนี้เราต้องใช้เงินในการดำเนินงานของ บริษัททั้งฝ่ายสำนักงานใหญ่ และฝ่ายขายเป็นจำนวนเงินปีละเท่าใด ก็จะเตรียมทุนสำรองเป็นจำนวนเงินซึ่งถ้าจะฝากประจำในธนาคาร ลงทุนซื้อพันธบัตรรัฐบาล หรือลงทุนในลักษณะอื่นซึ่งจะได้รับดอกเบี้ยตามระยะเวลาที่แน่นอนและเป็นจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนค่าใช้จ่ายรายปีของบริษัทที่จะเกิดขึ้น

อนาคตของงานการฌาปนกิจสงเคราะห์

ผู้ดำเนินงานการฌาปนกิจสงเคราะห์ส่วนใหญ่ มักจะไม่เคยทราบมาก่อนว่างานนี้มีอันตราย เพราะเห็นว่าสมาคมและบริษัทที่ดำเนินงานนี้มีอยู่มากมายทั่วประเทศ ครั้นเมื่อเข้ามาดำเนินงานจริง ๆ ก็พากันประสบปัญหามากมายดัง เช่นนานาประเทศประสบมาแล้ว ซึ่งยังไม่มีผู้ดำเนินงานรายใดที่สามารถเลิกงานนี้ได้โดยปลอดภัยเลย ส่วนใหญ่มักจะถูกฟ้องร้องโดยสมาชิกซึ่งปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ

ตราบิตที่ยังไม่มีหลักประกันความมั่นคงของสมาคมและบริษัทประกันชีวิตอย่างแท้จริง ความเสียหายก็จะเกิดขึ้นแก่สมาชิกของงานฌาปนกิจสงเคราะห์โดยไม่มีที่สิ้นสุด อันที่จริงผู้เสียชีวิตในการประกันชีวิตและการประกันภัย ก็พยายามค้นหาวิธีป้องกันและแก้ไขอันตรายของงานนี้อยู่ตลอดเวลา เพราะผู้ดำเนินงานต่างก็ไม่ได้ศึกษาปัญหาที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าอย่างถี่ถ้วน เมื่อดำเนินการไปแล้ว ก็ไม่เป็นการง่ายที่จะคิดเล็ก ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานนี้ น่าจะได้ศึกษาปัญหาและขอแก้ไขล่วงหน้า เพื่อความอยู่รอดของการฌาปนกิจสงเคราะห์ในอนาคต มิฉะนั้นกิจการประเภทนี้จะสูญสิ้นจากประเทศไทยในไม่ช้าและจะมีระบบการใหม่ ๆ เช่นระบบการประกันสังคมเข้ามาทดแทน ดังเช่นที่ปรกฏแล้วในต่างประเทศปัจจุบัน

อนึ่ง ในการประกาศใช้กฎหมายประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 287 นอกจากจะเป็นการป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากกิจการฌาปนกิจสงเคราะห์โดยมิชอบ และเพื่อรักษาประโยชน์ของประชาชนแล้ว กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ยังมีเจตนาที่จะให้ประชาชนเข้าใจในหลักการประกันภัยหรือหลักการประกันสังคมในประเภทการตาย เพื่อที่จะสามารถนำระบบประกันสังคม อันเป็นระบบงานที่นานาอารยประเทศนิยมใช้กันอยู่โดยทั่วไป มาดำเนินการแทนการฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งจะอำนวยประโยชน์ทดแทน (Benefits) ในประเภทอื่น ๆ เพิ่มขึ้นตามความต้องการของประชาชนในภายหน้า และเมื่อถึงเวลานั้น การฌาปนกิจสงเคราะห์ก็จะแปรรูปมาเป็นการประกันการตาย (Death Insurance) ในระบบประกันสังคมโดยทั่วถึงกัน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย